

Internasjonal satsing på oppfølging av sikkerheten for lagring av brukt brensel og radioaktivt avfall

Det første gjennomgangsmøtet for Felleskonvensjonen om sikkerhet ved håndtering av brukt brensel og sikkerhet ved håndtering av radioaktivt avfall, "avfallskonvensjonen" holdes i Wien 3.–14. november 2003. Statens strålevern har oversendt det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) den første nasjonale rapporten som beskriver status for Norge i tråd med landets forpliktelse som konvensjonspart. Statens strålevern anser at Norge oppfyller kravene i konvensjonen og at brukt brensel og radioaktivt avfall behandles og lagres sikkert og forsvarlig i Norge.

Lageranlegg for radioaktivt avfall og brukt brensel i Norge (fra venstre IFEs anlegg i Halden, IFEs anlegg på Kjeller og Statsbyggs kombinerte deponi og lager i Himdalen)

Etablering av konvensjonen

I 1995 ble det fremmet forslag om å etablere en konvensjon for sikkerhet ved behandling av brukt brensel og radioaktivt avfall. Modellen var kjernesikkerhetskonvensjonen (Convention on Nuclear Safety) fra 1993, som ble etablert for å få i stand et internasjonalt regime for overvåking av sikkerheten ved kjernekraftverk.

Forhandlingene ble ikke ferdigstilt før i 1997 på grunn av flere vanskelige temaer. For det første definerer ikke de fleste land brukt kjernebrensel som avfall, men som en ressurs på grunn av mulighetene for å utvinne restmaterialer som uran og plutonium gjennom reprosessering. Dette er i klar motsetning til hva man gjør i de nordiske land.

For det andre var det, og er fortsatt, ulike meninger om transport av brukt brensel over landegrensene og nødvendigheten av en internasjonal konvensjon der dette skulle være et eget tema. For de nordiske land var det spesielt viktig at også hensynet til miljøet ble ivaretatt og at miljøkonsekvensutredninger var med som et krav i tillegg til sikkerhetsutredninger.

Avfallskonvensjonen (Joint Convention on the Safety of Spent Fuel Management the Safety of Radioactive Waste Management) ble etablert i 1997. Pr. august 2003 er det 31 land tilsluttet konvensjonen (signert og ratifisert), 42 land har kun signert, deriblant Russland. Konvensjonen skal sørge for en sikker og transparent forvaltning av avfall og brukt kjernebrensel. Det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) er konvensjonens sekretariat.

Konvensjonen trer i kraft

Norge signerte konvensjonen 29. september 1997, samme dag som den ble åpnet for signering, og ratifiserte konvensjonen 12. januar 1998.

Konvensjonen trådte i kraft i 18. juni 2001 etter at et tilstrekkelig antall land hadde ratifisert konvensjonsteksten.

Den første gjennomgangen av konvensjonspartenes nasjonale rapporter holdes i Wien 3.-14. november 2003. Under gjennomgangen grupperes landene for å få en jevn fordeling mellom land med og uten kjernekraft i hver gruppe. Norge er i gruppe med Argentina, Hviterussland, Tyskland, Sveits og Ukraina.

Rapportering og åpenhet

I de nasjonale rapportene beskrives det hvordan kravene i konvensjonen blir oppfylt i det enkelte land. I utgangspunktet er rapportene en sak mellom partene, men i likhet med Norge, har mange land valgt å offentliggjøre sine nasjonale rapporter. Norges rapport finnes på Strålevernets hjemmeside www.nrpa.no. På IAEAs hjemmeside, www.iaea.org, er det lenke til andre lands rapporter. Konvensjonspartene vil på møtet i november svare på spørsmål som er stilt skriftlig på forhånd, i tillegg til at det vil bli offentliggjort et dokument som tar for seg situasjonen for alle konvensjonspartene sett under ett.

1	2	3	4	5
USA	Frankrike	UK	Tyskland	Canada
Belgia	Spania	Sverige	Ukraina	Korea
Slovakia	Bulgaria	Tsjekkia	Sveits	Finland
Slovenia	Romania	Nederland	Argentina	Ungarn
Latvia	Luxemburg	Marokko	Norge	Polen
Hellas	Danmark	Kroatia	Hviterussland	Østerrike
Irland				

Gruppeinndelingen ved det første gjennomgangsmøte.

Situasjonen i Norge

Institutt for energiteknikk (IFE) har ansvaret for følgende anlegg under konvensjonen; de to forskningsreaktorene i Halden og på Kjeller, avfallsbehandlingsanlegg og avfallslager på IFE samt kombinert deponi og lager i Himdalen. Per i dag finnes det brukt kjernebrensel lagret på IFEs område i Halden og på Kjeller, totalt 16 tonn. Lav- og middelaktivt avfall sendes for endelig sluttlagring (deponering) til anlegget i Himdalen. I Himdalen er det per i dag deponert 3004 fat (å 210 liter), 157 er plassert i lagerdelen. Radioaktivt avfall som inneholder kun naturlige nuklider (radioaktivitet) og som ikke er en del av kjernekraftsyklusen er ikke rapportert som en del av konvensjonen. Norge har ikke rapportert noe avfall fra militær virksomhet.

Konklusjon

Statens strålevern har i sin rapport konkludert med at Norge oppfyller forpliktelsene i konvensjonen. Lovverk og juridiske rammer er på plass, kompetente myndigheter finnes, og det er avsatt ressurser og beredskapssystemer er på plass.

Videre rapportering

Norge står foran flere viktige beslutninger når det gjelder behandling av radioaktivt avfall og brukt brensel. Rapporten fra Berganutvalget (NOU 2001:30) er til behandling hos Nærings- og handelsdepartementet. IFE og Strålevernet har startet arbeidet med en oppdatering av "avfallsinnhold" - hva som finnes, hva som kan forventes, bedre oversikt over gammelt avfall samt brukte radioaktive kilder benyttet i industrien. Dette vil føre til et bedre grunnlag for planlegging av behov for lagring og deponering av brukt kjernebrensel og radioaktivt avfall i Norge.